

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

RADA EVROPY

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

DRUHÁ SEKCE

VĚC ZEDNÍK proti ČESKÉ REPUBLICE

(stížnost č. 74328/01)

ROZSUDEK

ŠTRASBURK

28. června 2005

Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v článku 44 odst. 2 Úmluvy. Může být předmětem formálních úprav.

Porizovaný překlad rozsudku do češtiny není překladem oficiálním.

Ve věci Zedník proti České republice,

Evropský soud pro lidská práva (druhá sekce), zasedající v senátu ve složení

pánové J.-P. COSTA, *předseda*,

I. CABRAL BARRETO,

K. JUNGWIERT,

V. BUTKEVYCH,

M. UGREKHELIDZE,

paní A. MULARONI,

E. FURA-SANDSTRÖM, *soudci*,

a paní S. DOLLÉ, *tajemnice sekce*,

po poradě konané dne 7. června 2005,

vynesl tento rozsudek, který byl přijat uvedeného dne:

ŘÍZENÍ

1. Řízení bylo zahájeno stížností (č. 74328/01) směřující proti České republice, kterou dne 18. září 2001 podal Soudu český občan pan Jiří Zedník („stěžovatel“) na základě článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“).

2. Stěžovatele zastupuje pan J. Krátký, advokát zapsaný u České advokátní komory. Českou vládu (dále jen „vláda“) zastupuje její zmocněnec pan V. A. Schorm.

3. Druhá sekce Soudu dne 5. července 2004 rozhodla oznámit stížnost vládě a na základě článku 29 odst. 3 Úmluvy projednat přijatelnost a odůvodněnost stížnosti současně.

SKUTKOVÝ STAV

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI PŘÍPADU

4. Stěžovatel se narodil v roce 1950, bydliště má v Ujkovicích.

5. Dne 5. října 1999 rozhodla Česká správa sociálního zabezpečení o odnětí částečného invalidního důchodu stěžovateli. Toto rozhodnutí bylo dne 30. května 2000 potvrzeno Krajským soudem v Praze a dne 8. listopadu 2000 pak Vrchním soudem v Praze.

6. Dne 8. ledna 2001 se stěžovatel obrátil na Ústavní soud s návrhem na přezkoumání výše uvedených rozhodnutí, která považoval za protizákonná a protiústavní.

7. Soudce zpravodaj Ústavního soudu stěžovatele informoval dopisem ze dne 15. ledna 2001 o formálních náležitostech, které musí podle zákona ústavní stížnost splňovat, a zejména jej poučil o povinném zastoupení advokátem v řízení před Ústavním soudem. Soudce určil stěžovateli třicetidenní lhůtu k odstranění vad podání; tato lhůta začala běžet dnem doručení dopisu. Stěžovatel byl zároveň upozorněn, že pokud vady podání neodstraní, může být jeho stížnost odmítnuta pro formální nedostatky.

8. Stěžovatel před Soudem tvrdí, že uvedená lhůta měla skončit dne 16. února 2001 a že se po celou dobu této lhůty nacházel v pracovní neschopnosti. Toto tvrzení dokládá

trestním příkazem, ze kterého vyplývá, že se dne 28. ledna 2001 stal obětí napadení a byl až do 20. února 2001 v pracovní neschopnosti. Stěžovatel tím poukazuje na skutečnost, že se na právního zástupce mohl obrátit teprve krátce před uplynutím stanovené lhůty.

9. Advokát, jehož si stěžovatel zvolil, zaslal dne 16. února 2001 Ústavnímu soudu fax, jímž doplnil ústavní stížnost podanou jeho klientem, pokud se jedná o porušení jeho práva na spravedlivý proces vedený před nezávislým a nestranným soudem. Na úvodní stránce tohoto dokumentu byla uvedena jména stěžovatele a advokáta. Přílohy (zmiňované v doplňku k ústavní stížnosti) a plná moc nebyly zaslány faxem, nýbrž spolu s originálem stížnosti odeslány ve stejný den poštou (v pátek 16. února 2001). Ústavnímu soudu byly doručeny v pondělí 19. února 2001.

10. Dne 27. března 2001 odmítl soudce zpravodaj Ústavního soudu stížnost podanou stěžovatelem jako opožděnou s odůvodněním, že mu byla doručena až dne 19. února 2001, tj. více než 60 dní poté, co byl stěžovateli doručen rozsudek vrchního soudu (12. prosince 2000).

11. Dne 11. dubna 2001 zaslal právní zástupce stěžovatele dopis soudci zpravodaji Ústavního soudu, ve kterém uvedl, že dodatečná třicetidenní lhůta poskytnutá stěžovateli za účelem odstranění vad podání byla dodržena.

12. Ve své odpovědi ze dne 3. května 2001 soudce zpravodaj uvedl, že jeho dopis ze dne 15. ledna 2001 byl stěžovateli doručen dne 18. ledna 2001 a třicetidenní lhůta tedy skončila dne 16. února 2001. Dále upřesnil, že k tomuto dni Ústavní soud obdržel pouze fax, ze kterého nebylo zřejmé, že advokát jedná jménem stěžovatele, jelikož k faxu nebyla přiložena plná moc. Plná moc a nezbytné podklady byly Ústavnímu soudu doručeny dne 19. února 2001, tedy opožděně.

13. Vláda poukazuje na skutečnost, že dne 2. července 2001 podal stěžovatel správní sociálního zabezpečení novou žádost, kterou se domáhal přiznání plného invalidního důchodu. Dne 26. února 2002 mu byl přiznán částečný invalidní důchod počínaje 17. říjnem 2001. Odvolání stěžovatele bylo zamítnuto rozsudkem krajského soudu ze dne 15. dubna 2003, ve kterém soud mimo jiné uvedl, že stěžovatel nesplňoval podmínky pro přiznání částečného invalidního důchodu v době od 20. října 1999 do 17. října 2001. Dne 24. května 2004 bylo rozhodnuto o odnětí tohoto důchodu stěžovateli s účinností od 20. srpna 2004. Dne 14. července 2004 stěžovatel toto rozhodnutí napadl u Krajského soudu v Praze. K 13. září 2004 řízení o jeho žalobě stále probíhalo.

II. PŘÍSLUŠNÉ VNITROSTÁTNÍ PRÁVO

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu

Z ustanovení § 63 vyplývá, že pokud tento zákon nestanoví jinak, použijí se pro řízení před Ústavním soudem přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.

Podle § 72 odst. 2 lze Ústavní stížnost podat ve lhůtě 60 dnů od doručení rozhodnutí o posledním procesním prostředku, který zákon stěžovateli k ochraně jeho práva poskytuje.

Občanský soudní řád

Podle § 57 odst. 3 je lhůta zachována, je-li v poslední den lhůty učiněn úkon u soudu nebo podání odevzdáno orgánu, který má povinnost je doručit.

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 Odst. 1 ÚMLUVY

14. Stěžovatel namítá, že byl zbaven práva na přístup k soudu, neboť odmítnutí ústavní stížnosti pro opožděnost bylo dle jeho názoru nedůvodné. V tomto směru odkazuje na článek 6 odst. 1 Úmluvy, který zní:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla (...) projednána (...) soudem (...), který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích (...)“

15. Vláda s tímto tvrzením nesouhlasí.

A. K přijatelnosti

16. Vláda namítá, že stěžovatel nevyčerpal všechny vnitrostátní právní prostředky nápravy, když v rámci jeho nového návrhu podaného dne 2. července 2001 Krajský soud v Praze dne 15. dubna 2003 dospěl k závěru, že stěžovateli mezi 20. říjnem 1999 a 17. říjnem 2001 právo pobírat důchod nesvědčilo (viz § 13 výše). Soud tak *de facto* znovu rozhodoval o občanském právu stěžovatele, tzn. o právu pobírat částečný invalidní důchod ode dne 20. října 1999. Stěžovatel mohl rozhodnutí ze dne 15. dubna 2003 napadnout u Nejvyššího správního soudu, případně podat stížnost k Ústavnímu soudu, avšak této možnosti nevyužil. Z tohoto úhlu pohledu se vláda domnívá, že stížnost je nepřijatelná pro nevyčerpání vnitrostátních právních prostředků nápravy.

17. Stěžovatel s touto argumentací nesouhlasí a tvrdí, že se nevztahuje k předmětu jeho stížnosti. Poukazuje na skutečnost, že nové řízení bylo zahájeno dne 2. července 2001, tj. po přijetí rozhodnutí Ústavního soudu, které vedlo k podání stížnosti Soudu, a týkalo se pouze přiznání částečného invalidního důchodu.

18. Soud poznamenává, že ústavní stížností ze dne 8. ledna 2001 se stěžovatel domáhal, aby Ústavní soud určil, že soudy nižších stupňů porušily jeho právo na spravedlivý proces vedený nezávislým a nestranným soudem. Zároveň upřesňuje, že řízení před českým Ústavním soudem se omezuje na posouzení otázek ústavnosti; tento soud nemůže přímo a souhrnně posuzovat práva, jichž se dotčené osoby dovolávají před soudy nižších stupňů. Z toho vyplývá, že předmět stížnosti podané stěžovatelem u Ústavního soudu se lišil od předmětu řízení zahájeného dne 2. července 2001. V rámci projednávané stížnosti týkající se postupu Ústavního soudu tedy nelze stěžovateli vytýkat, že nevyčerpal vnitrostátní prostředky nápravy, které měl k dispozici v jiném řízení zahájeném až po přijetí rozhodnutí Ústavního soudu.

19. S ohledem na výše uvedené Soud zamítá námitku vlády ohledně nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

20. Soud konečně konstatuje, že stížnost není zjevně neopodstatněná ve smyslu článku 35 odst. 3 Úmluvy. Soud u stížnosti neshledal žádný jiný důvod nepřijatelnosti. Stížnost tedy prohlašuje za přijatelnou.

B. K odůvodněnosti

1. Argumenty stran

21. Vláda poznamenává, že projednávaná věc je do jisté míry podobná případu *Bulena proti České republice* (č. 57567/00 ze dne 20. dubna 2004), neboť v obou případech Ústavní soud odmítl stížnosti stěžovatelů pro nesplnění určitých formálních náležitostí. Vláda vyzývá Soud, aby se ztotožnil s názorem soudkyně Thomassenové uvedeným v jejím odchýleném stanovisku, připojeném k výše uvedenému rozsudku.

22. Podle vlády nelze opomenout skutečnost, že stěžovatel nejdříve podal u Ústavního soudu ústavní stížnost ze dne 8. ledna 2001, která však nesplňovala formální náležitosti. Soudce zpravodaj mu poskytl dodatečnou lhůtu v délce třiceti dnů k odstranění nedostatků podání. Vláda uvádí, že tato lhůta, která začala běžet teprve v den, kdy stěžovatel obdržel uvedenou výzvu, byla dostatečně dlouhá na to, aby ji stěžovatel mohl dodržet. Skutečnost, že se stěžovatel během této lhůty stal obětí trestného činu, je irelevantní, neboť Ústavní soud o této události nebyl informován, a nemohl ji tedy při svém rozhodování brát v potaz. Stěžovatel či jeho právní zástupce však z tohoto důvodu mohli požádat o prodloužení lhůty stanovené soudcem zpravodajem.

23. Vládě rovněž není jasné, proč v poslední den lhůty poslal právní zástupce stěžovatele prostřednictvím faxu pouze kopii ústavní stížnosti a nikoli též další podklady, které následně odeslal poštou, když si musel být vědom toho, že Ústavní soud zásilku obdrží až po uplynutí stanovené lhůty.

24. Vláda tvrdí, že Ústavní soud vůči stěžovateli postupoval dostatečně shovívavě, když jeho původní stížnost neodmítl hned napoprvé. Tato vstřícnost však musí mít své meze a podmínky přístupu k vyšší soudní instanci je nutno přísně dodržovat. S odvoláním na rozsudek *Ekbatani proti Švédsku* (rozsudek ze dne 26. května 1988, série A č. 134, § 31) vláda závěrem uvádí, že v odvolacím či dovolacím řízení se záruky zakotvené v článku 6 odst. 1 Úmluvy mohou uplatnit pouze v omezené míře.

25. Stěžovatel tvrdí, že Ústavní soud porušil zákon. Poukazuje na to, že si musel v poměrně krátké lhůtě a bez ohledu na svůj zdravotní stav po napadení najít právního zástupce, který by byl schopen se v krátké době seznámit se spisem.

26. Soudce zpravodaj svým dopisem stěžovatele informoval zejména o povinném zastoupení advokátem. Stěžovatel uvádí, že v okamžiku doplnění ústavní stížnosti tuto podmínku fakticky i právně splňoval, neboť byl řádně zastoupen na základě plné moci. To zcela jednoznačně vyplývalo z faxového podání. Stěžovatel zároveň tvrdí, že podle občanského soudního řádu, který se v daném případě použije subsidiárně, je možné prostřednictvím faxu odeslat pouze podání adresovaná soudu, v daném případě tedy doplněk k ústavní stížnosti. Žádný zákon neukládá zasílat faxem důkazy nebo plnou moc. Stěžovatel tedy ústavní stížnost řádně doplnil, když v poslední den lhůty učinil faxové podání a zároveň v tento den odeslal veškeré podklady poštou. Vláda sice hovoří o možnosti žádat o prodloužení lhůty poskytnuté soudcem zpravodajem, stěžovatel však zdůrazňuje, že žádný zákon mu takové právo nezaručuje, protože toto opatření je plně ponecháno na uvážení soudce. Proto dal stěžovatel přednost doplnění svého podání v poslední den lhůty.

2. Hodnocení Soudu

27. Soud připomíná, že výklad vnitrostátních právních předpisů náleží v první řadě národním orgánům a zejména soudům. Úloha Soudu se omezuje pouze na přezkoumání, zda

důsledky takového postupu jsou slučitelné s Úmluvou. To platí zvláště v případě soudního výkladu pravidel procesní povahy. Účelem právní úpravy formálních náležitostí a lhůt, které je nutno dodržet při podání opravného prostředku, je zajistit řádný chod soudnictví a zejména zachování právní jistoty.

28. „Právo na soud“, jehož aspektem je právo na přístup k soudu, ostatně není absolutní a připouští jistá omezení, zejména pokud jde o podmínky přípustnosti opravného prostředku, neboť již svou povahou vyžaduje úpravu v právním řádu státu, který v tomto směru disponuje určitým prostorem pro volné uvážení (viz mimo jiné *García Manibardo proti Španělsku*, č. 38695/97, § 36, ESLP 2000-II, a *Zvolský a Zvolská proti České republice*, č. 46129/99, § 47, ESLP 2002-IX). Uplatňovaná omezení nicméně nemohou zužovat možnosti jednotlivce takovým způsobem či v takové míře, aby došlo k zásahu do samotné podstaty tohoto práva. Tato omezení jsou v souladu s článkem 6 odst. 1 pouze tehdy, sledují-li legitimní účel a existuje-li vztah přiměřenosti mezi použitými prostředky a sledovaným účelem (viz rozsudek ve věci *Guérin proti Francii* ze dne 29. července 1998, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí* 1998-V, § 37).

29. Podle názoru Soudu z těchto zásad vyplývá, že pokud právo podat opravný prostředek z pochopitelných důvodů podléhá zákonem stanoveným podmínkám, jsou soudy povinny při uplatňování procesních pravidel zamezit jednak přílišné formalizaci, která by byla v rozporu se spravedlivostí řízení, jednak přílišné volnosti, která by ve svém důsledku vedla k neuplatňování procesních podmínek upravených zákonem (*Kadlec a ostatní proti České republice*, č. 49478/99, § 26 ze dne 25. května 2004).

30. V posuzovaném případě odmítl Ústavní soud stížnost stěžovatele pro opožděnost, ačkoli veškeré potřebné podklady byly podány na poštu v poslední den lhůty stanovené soudcem zpravodajem a tato zásilka byla ohlášena faxem došlým soudu téhož dne.

31. Soud shledal, že rozhodnutí Ústavního soudu trpí spíše přílišnou formalizací. Poznámává, že když soudce zpravodaj tohoto soudu shledal v podání vady, poskytl stěžovateli lhůtu k jejich odstranění a zejména k vyhledání advokáta. Nelze tedy tvrdit, že tento nedostatek nebylo možné následně odstranit (viz *mutatis mutandis Kadlec a ostatní proti České republice*, uvedený výše, § 27).

32. Vystává otázka, zda odstranění nedostatků ve stížnosti bylo učiněno ve lhůtě stanovené soudcem zpravodajem. Soud v této souvislosti konstatuje, že zatímco § 72 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, přesně stanoví den pro začátek běhu lhůty, ve které se lze na tento soud obrátit, není v tomto zákoně obsaženo žádné konkrétní ustanovení o konci této lhůty. Občanský soudní řád, jehož ustanovení se použijí podpůrně, v § 57 odst. 3 stanoví, že lhůta je zachována, je-li poslední den lhůty učiněn úkon u soudu nebo podání odevzdáno orgánu, který má povinnost je doručit (např. pošta).

Soudy jsou kromě toho známa četná rozhodnutí Ústavního soudu, ze kterých vyplývá, že při posuzování, zda byla dodržena zákonná lhůta stanovená pro podání stížnosti, tento soud zkoumá razítko pošty. Stačí tedy, je-li ústavní stížnost předána na poštu v poslední den lhůty. Vzhledem k neexistenci jiného ustanovení ohledně lhůty určované soudcem zpravodajem Soud uvádí, že zachování právní jistoty vyžaduje, aby byl konec této lhůty posuzován stejným způsobem. V daném případě tedy nelze konstatovat, že stěžovatel podal svoji stížnost opožděně.

33. Za těchto okolností Soud prohlašuje, že výklad procesní podmínky provedený Ústavním soudem znemožnil posouzení meritorní stránky stěžovatelova případu bez ohledu na právo na účinnou soudní ochranu.

34. Soud se proto domnívá, že na stěžovatele bylo uloženo nepřiměřené břemeno, čímž došlo k porušení rovnováhy mezi legitimní snahou zajistit dodržování formálních náležitostí při podávání návrhu Ústavnímu soudu na jedné straně a právem na přístup k tomuto soudu na straně druhé.

Proto došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

II. K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

35. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Újma

36. Stěžovatel požaduje částku 54 000 Kč, tj. přibližně 1 809 €, z titulu morální újmy, kterou údajně utrpěl v důsledku právní nejistoty a materiálních obtíží. Při stanovení výše morální újmy vychází z průměrné výše částečného invalidního důchodu v době, kdy došlo k předmětným událostem.

37. Vláda tvrdí, že mezi tvrzenou škodou a údajným porušením článku 6 Úmluvy neexistuje vztah příčinné souvislosti. Dle jejího názoru již samotný závěr o porušení Úmluvy poskytuje dostatečné spravedlivé zadostiučinění, stejně jako tomu bylo v ostatních podobných sporech vedených proti České republice.

38. Soud se domnívá, že základem pro poskytnutí spravedlivého zadostiučinění v daném případě je skutečnost, že stěžovatel nemohl využít svého práva na přístup k soudu, které je součástí práva na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy. Soud nezjistil příčinnou souvislost mezi tvrzenou morální újmou a konstatovaným porušením článku 6. Soud navíc nemůže odhadovat, jak by řízení dopadlo, kdyby Ústavní soud projednal stěžovatelovu ústavní stížnost a vyhověl jí.

Z těchto důvodů není náhrada újmy v tomto případě odůvodněná. Závěr o porušení Úmluvy je dle Soudu postačující náhradou případné morální újmy způsobené stěžovateli.

B. Náklady řízení

39. Stěžovatel požaduje též částku 2 625 Kč (88 €) z titulu náhrady nákladů řízení před Ústavním soudem a Soudem.

40. Vláda namítá, že náklady řízení vedeného před Ústavním soudem nebyly vynaloženy s cílem zabránit tvrzenému porušení Úmluvy nebo takové porušení napravit. Nemá námitky proti tomu, aby byla stěžovateli přiznána částka odpovídající nákladům řízení vedeného před Soudem (50 €).

41. S ohledem na dostupné informace Soud přiznává stěžovateli požadovanou částku ve výši 88 € jako náhradu nákladů řízení.

C. Úroky z prodlení

42. Soud považuje za vhodné, aby byly úroky z prodlení založeny na úrokové sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky, zvýšené o tři procentní body.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *prohlašuje* stížnost za přijatelnou;
2. *rozhoduje*, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy;
3. *rozhoduje*, že závěr o porušení poskytuje sám o sobě dostatečné spravedlivé zadostiučinění za morální újmu, kterou stěžovatel utrpěl;
4. *rozhoduje*,
 - a) že žalovaný stát má stěžovateli uhradit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek nabude právní moci podle článku 44 odst. 2 Úmluvy, částku 88 € (osmdesát osm euro) z titulu náhrady nákladů řízení, která se převede na národní měnu žalovaného státu podle kursu platného ke dni úhrady, a dále případnou částku daně;
 - b) že od uplynutí výše uvedené lhůty až do zaplacení bude stanovená částka navyšována o prostý úrok se sazbou rovnající se sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky platné v tomto období, zvýšené o tři procentní body;
5. *zamítá* v ostatním návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění.

Vyhotoveno ve francouzském jazyce a sděleno písemně dne 28. června 2005 v souladu se článkem 77 odst. 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

S. DOLLÉ
tajemnice

J.-P. COSTA
předseda